

Šest godina od početka rada prvih notara u pravnom sistemu u savremenoj Bosni i Hercegovini

Mr. Đemaludin Mutapčić

Notar

Email: notarmutapcic@bih.net.ba

U povodu šestogodišnjice od početka rada prvih notara u savremenoj Bosni i Hercegovini, treba istaći da notarska služba nije potpuna novina na bosanskohercegovačkim prostorima, kao ni na teritoriji bivše SFRJ. Navršava se šest godina od početka rada prvih notara u savremenoj Bosni i Hercegovini. U savremenoj Bosni i Hercegovini prvi notari su počeli sa radom 04.05.2007. godine; u Makedoniji duže godina funkcionira notarijat, a u Hrvatskoj javno bilježništvo; dok su u Crnoj Gori počeli raditi prvi notari, a u Srbiji se uskoro očekuje rad prvih notara.

Prilika je da se u ovom trenutku podsjetimo da je dana 05.03.2007. godine u Sarajevu održana svečanost povodom uručjenja povelja o imenovanju notara u Federaciji Bosne i Hercegovine, o čemu je Federalno ministarstvo pravde aktom broj: 03-02-311/07 od 08.03.2007. godine, koji je potpisala tadašnja federalna ministrica pravde gospođa Borjana Krišto, uputilo dopis kantonalnim ministrima pravde i GTZ – Projektu reforme privrednog prava, u kome se, pored ostalog, navodi: “Upućujemo Vam izraze iskrene zahvalnosti za sve što ste zajedno s Vašim saradnicima učinili u pripremi i održavanju svečanosti od 05.03.2007. godine, kojom prilikom su notarima uručene povelje na veoma dostojanstven i pamćenja vrijedan događaj u pravnoj historiji savremene Bosne i Hercegovine“.

Prije toga na prvom sastanku Inicijativnog odbora za notarske komore u Bosni i Hercegovini, održanom 08.12.2006. godine u hotelu «Internacional» u Zenici, njegovi članovi su se založili da se ubrza procedura za uvođenje notarske službe u Bosni i Hercegovini, uključujući organiziranje i konstituiranje notarskih komora u oba entiteta. Prije prelaska na dnevni red, predstavnici Inicijativnog odbora i GTZ – Projekta reforme privrednog prava obavijestili su članove Inicijativnog odbora da su obišli Stari grad Vranduk, gdje je postojao notarski ured (kancelarija) u 15 stoljeću, za vrijeme samostalne bosanske države u srednjem vijeku. Stari grad Vranduk, sa naseljem, nalazi se oko 14 km nizvodno pored lijeve obale

rijeke Bosne od središta Zeničko-dobojskog kantona, grada Zenice. Vranduk predstavlja samo jedan u nizu srednjovjekovnih Bosanskih gradova koji se nalaze u ovoj regiji koja predstavlja dio prostora gdje se razvijao vrlo intenzivan politički, ekonomski i kulturni život. Kroz Vranduk je prolazila trasa puta Sarajevo – Brod kojim se odvijao glavni promet sa Austrijom. Uvažavajući značaj Vranduka u pravnoj historiji Bosne i Hercegovine uputno je razmotriti mogućnost izrade i implementacije projekta, koji bi bio posvećen postojanju notarske službe u pravnoj historiji Bosne i Hercegovine.

Kao što je poznato, notarska služba uvedena je u pravni sistem u savremenoj Bosni i Hercegovini, prvo u Federaciji Bosne i Hercegovine, Zakonom o notarima („Službene novine Federacije BiH“, broj 45/02). Kasnije su doneseni posebni zakoni o notarima u Republici Srpskoj i Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine.

Navedenim federalnim zakonom nije propisan datum početka rada prvih notara u savremenoj Bosni i Hercegovini.

U sudskoj praksi (na primjer, Kantonalnog suda u Zenici) postavilo se pitanje dokazivanja činjenice datuma početka njihovog rada.

Datum početka rada prvih notara u savremenoj Bosni i Hercegovini nije zakonska materija, ali je relevantna činjenica.

Kao dokaz činjenice datuma početka njihovog rada može poslužiti akt Federalnog ministarstva pravde Sarajevo broj: 01-49/07 od 08.05.2007. godine sa oznakom ŽURNO, koji je potpisao tadašnji ministar gospodin Feliks Vidović, upućen KANTONIMA 1-10 n/r ministra pravde, slijedećeg sadržaja:

„Izvešćujem Vas da su prvi notari u Federaciji BiH otpočeli rad 04.05.2007. godine, te da započeti rad nastavljaju sukladno Zakonu o notarima („Službene novine Federacije BiH“ br.45/02), a budući da je u međuvremenu utvrđena Privremena tarifa o nagradama i naknadama notara.

Imajući to u vidu, molimo da o tomu izvijestite područne sudove i druge organe i tijela u općinama i kantonu od značaja za provedbu Zakona o notarima.“

Prema tome, akt federalnog ministra pravde navedenog sadržaja, bez obzira što se radi o dopisu, u sudskoj praksi može poslužiti kao javna isprava kojom se dokazuje činjenica da su prvi notari u savremenoj Bosni i Hercegovini počeli sa radom dana 04.05.2007. godine.

Treba ukazati da od utvrđenja navedene relevantne činjenice u sudskoj praksi zavisi pitanje forme odnosno ništavosti pravnih poslova koji za svoju pravnu valjanost zahtjevaju notarsku obradu isprava.

Notari iz Bosne i Hercegovine primljeni su u Međunarodnu uniju notara (UINL). To je bez sumnje važan događaj u pravnoj historiji Bosne i Hercegovine.

Prijem u Međunarodnu uniju notara je višestruko značajan, kako za rad prvih notara u savremenoj Bosni i Hercegovini, tako i za Notarsku komoru Federacije Bosne i Hercegovine i Notarsku komoru Republike Srpske, putem kojih su oni primljeni u UINL. To je višestruko značajno i za Bosnu i Hercegovinu u cjelini. Ovaj događaj krči put Bosni i Hercegovini i za prijem u Evropsku uniju.

Povodom prijema u Međunarodnu uniju notara, u Banjoj Luci je 09.03.2011. godine održana svečana Akademija, kojoj je prisustvovao Dr Jean-Paul Decorps, predsjednik Međunarodne unije notara. Tim povodom BH NEZAVISNI DNEVNIK OSLOBOĐENJE SARAJEVO, GODINA LXVIII, Broj 23.064, četvrtak, 10.03.2011. godine, objavio je članak pod naslovom: „Notari već u EU“, u kome se, pored ostalog, navodi: „Svečana akademija u Banjoj Luci - Notari već u EU

Osnovna uloga notarijata u svijetu su ekonomski razvoj s jedne strane i sprečavanje sudskih sporova sa druge strane. U povodu prijema notarskih komora RS-a i Federacije BiH u Međunarodnu uniju latinskog notarijata, u Banjoj Luci je jučer održana svečana akademija na kojoj je prisustvovao i predsjednik Međunarodne unije latinskog notarijata Žan-Pol Dekorp.

„Prijem BiH u ovu organizaciju predstavlja bitan korak u približavanju EU, a rad notara povećat će pravnu bezbjednost. Pravna bezbjednost omogućiće brži ekonomski razvoj, jer upravo zahvaljujući njoj, može da dođe do investicija“, istakao je Dekorp. Dodao da Međunarodna unija danas obuhvata 81 zemlju članicu ili dvije trećine svjetske populacije, a osnovne uloge notarijata u svijetu su ekonomski razvoj s jedne i sprečavanje sudskih sporova sa druge strane“.

Obavljajući notarsku službu oko šest godina, autor ovog rada je osjetio spoj zakonodavstva i pravne prakse, ali i sve konkretne probleme u funkcioniranju notarske službe, kao kombinacije prvenstveno javne službe te privatnog biznisa.

Treba ukazati, ovom prilikom, da se među objavljenim člancima, iz sadržaja prvog izdanja NPR, Časopisa za domaće, njemačko i evropsko pravo NOVA PRAVNA REVIJA broj 1-2/2010, str. 19-27. može posebno istaći članak njemačkog notara gospodina Christian Seger „O uvođenju latinskog notarijata u tranzicijskim zemljama Istočne i Jugoistočne Evrope“. U tom članku notar Christian Seger ističe latinsku izreku: *Lex est quod notamus*. Na bosanskom jeziku to znači: „Pravo je ono što zapišemo“. Ova latinska rečenica je moto UINL-a, Internacionalnog udruženja latinskog notarijata i opisuje plastično ulogu notara koji aktivno učestvuje u oblikovanju ugovora u formi notarski obrađene isprave u okviru preventivne pravne zaštite.

Notari mogu putem svoje djelatnosti sačinjavanja javnih isprava (notarske obrade isprava) vršiti rasterećenje sudova u višestrukom pogledu:

- oni preuzimaju određene funkcije, koje bi inače morale biti obavljene od strane sudova, na primjer izdavanje određenih izvršnih isprava;
- troškovi provjere prilikom vođenja sudskih registara se uz primjenu notarskih isprava bitno reduciraju;
- u svim postupcima, u kojima se primjenjuju notarske isprave, redovno je nepotrebno skupo izvođenje dokaza;
- pravnom podrškom i savjetovanjem građana od strane notara i sačinjavanjem isprava u skladu sa propisima u najvećoj mjeri se već u „predvorju“ izbjegavaju sporovi koji bi inače opterećivali sudove;
- notarska isprava doprinosi borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

Da bi notari ove funkcije mogli ispuniti u skladu sa propisima, neizostavna su dva preduslova:

1. S jedne strane pravni sistem mora notarima dati odgovarajuće mogućnosti sudjelovanja i oblikovanja. To su propisi o formi iz zakona o notarima i regulativa o vršenju notarskog zanimanja.
2. Drugi preduslov je notarijat sposoban za vršenje svojih funkcija, dobro obrazovan i svjestan svojih odgovornosti.